

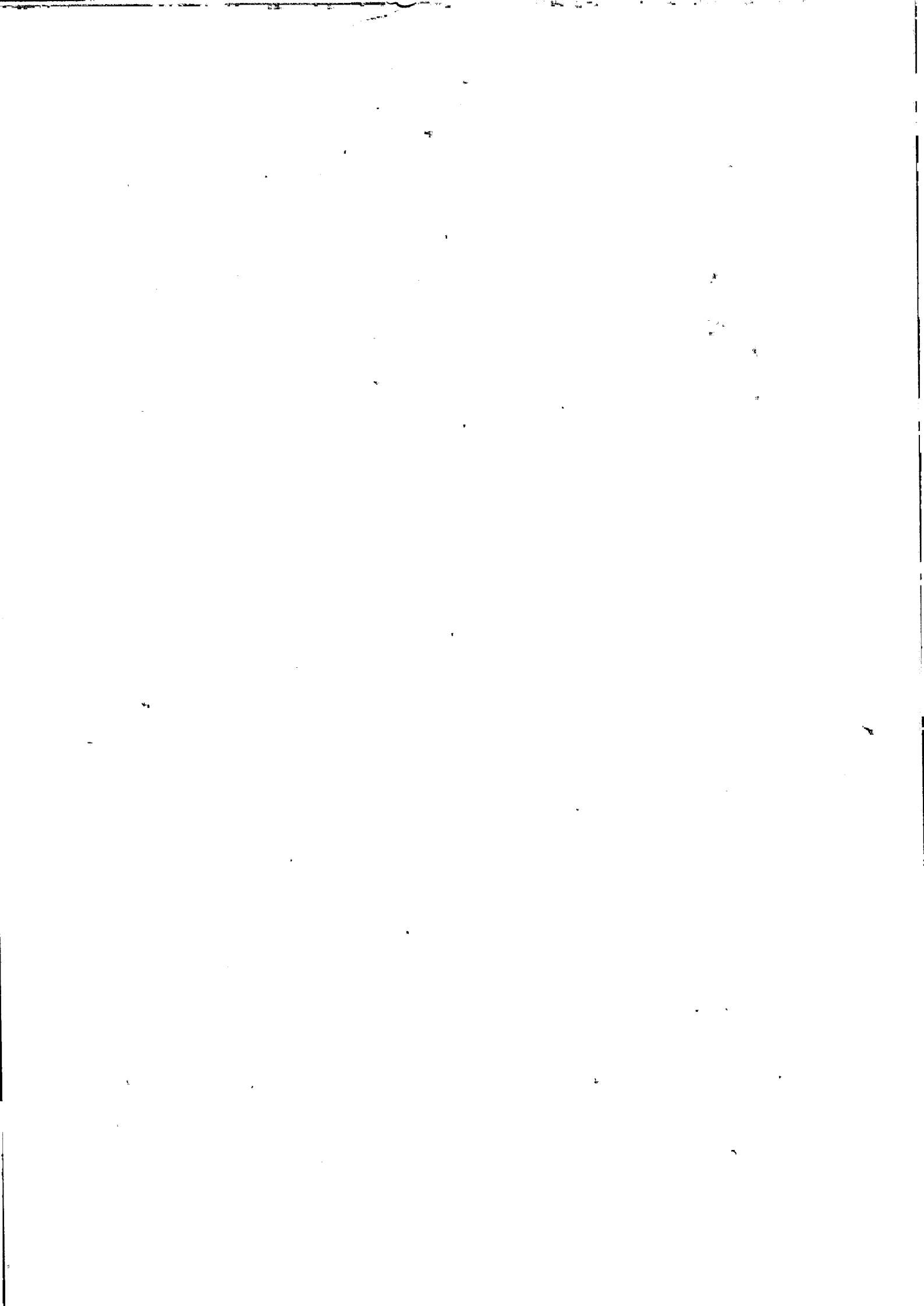
До спеціалізованої вченої ради К 70.895.02
у Хмельницькому університеті управління
та права імені Леоніда Юзькова
(29013, м. Хмельницький, вул. Героїв
Майдану, 8, конференц-зал (ауд. 907)

ВІДГУК

*офіційного опонента кандидата юридичних наук, помічника судді
Господарського суду Хмельницької області
Ківелюка Дениса Андрійовича на дисертацію Абросімова Сергія
Анатолійовича на тему: «Адаптація цивільного законодавства України
про договори купівлі-продажу до законодавства ЄС», представлені на
здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю
12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне
приватне право*

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлюється тим, що на сьогодні в умовах розвинутого товарообміну сучасного суспільства особливу роль відіграють відносини між суб'єктами господарсько-економічного обороту, між юридичними особами (b2b) і окремими фізичними особами ((b2c), тощо), які передбачають можливість передачі майна від однієї особи до іншої. Правовим засобом, що забезпечує регулювання таких суспільних відносин, є різного роду цивільно-правові договори, провідну роль серед яких має власне договір купівлі-продажу.

Укладена між Україною та ЄС Угода про асоціацію передбачає наближення правопорядків, що додатково стимулюють необхідність перегляду сучасної національної системи цивільно-правового регулювання цивільно-правових відносин з купівлі-продажу, незважаючи на те, що договірне право не є виключною компетенцією ЄС та на сьогодні точаться дискусії щодо можливості на такому регіональному рівні встановлювати однакові правила для врегулювання приватно-правових контрактів, в тому числі, купівлі-продажу. Однак, існуючі приклади м'якого права на рівні ЄС щодо врегулювання договірних конструкцій, демонструють практичну здатність до використання та зручність, зважаючи на кількість контрактів, ускладнених іноземним елементом.

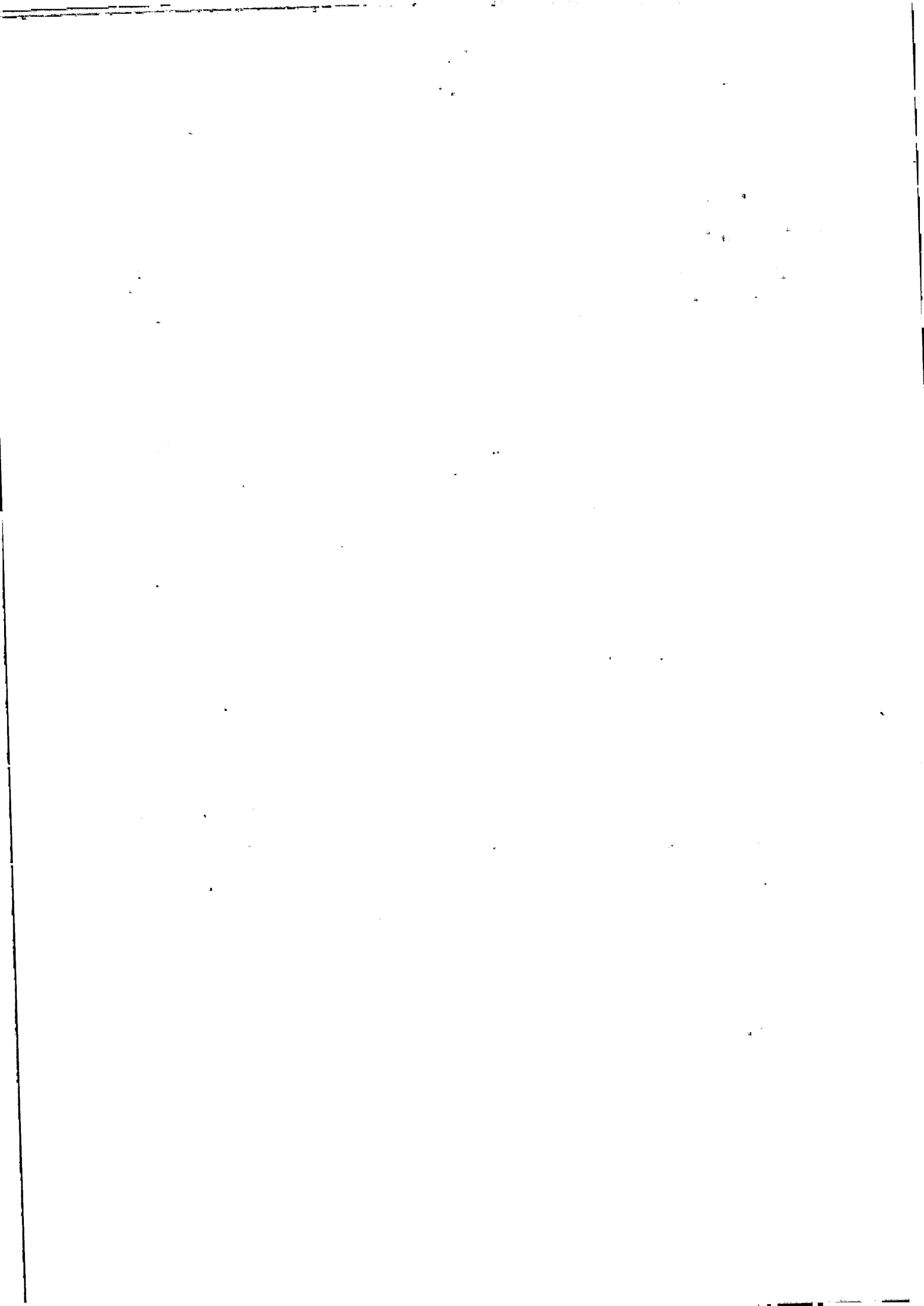
Незважаючи на те, що правова природа договорів купівлі-продажу лежить «на поверхні», варто відзначити фрагментарність наукових розвідок у цій сфері, оскільки здебільшого вони стосуються різних видів таких договорів. Впевнений, що рішучою мірою у обранні теми дисертаційного дослідження відіграли і наукові здобутки наукового керівника дисертанта – доцентки Олени Черняк, коло наукових інтересів якої торкається в тому числі європейського контрактного права.

З огляду на вказані обставини дослідження Сергія Абросімова вважаю виправданим, своєчасним та доцільним.

Дослідження змісту дисертації та відповідність його елементам наукової новизни роботи свідчить про належну наукову та практичну значущість останньої.

Актуальність теми дисертаційного дослідження відповідає також тематиці наукових досліджень кафедри цивільного права та процесу на 2013–2017 роки: «Удосконалення механізму правового регулювання особистих немайнових та майнових відносин у контексті приведення законодавства України до європейських стандартів» та на 2017–2023 роки «Актуальні питання правового регулювання особистих немайнових та майнових відносин у контексті приведення законодавства України до європейських стандартів» (державний реєстраційний номер 0117U000105, що є складовою наукової теми Хмельницького університету управління та права на 2013–2016 роки «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (державний реєстраційний номер 0108U008927) та на 2017–2026 роки (державний реєстраційний номер 01178U000103).

Про актуальність обраної теми дисертаційного дослідження свідчить, на думку офіційного опонента, і високе практичне значення одержаних результатів, що полягає у наявності акту впровадження результатів дисертаційного дослідження Сергія Абросімова у правозастосовній діяльності від закладу вищої освіти як органу правозастосування. Така позитивна оцінка наукових здобутків практичного працівника свідчить про їх

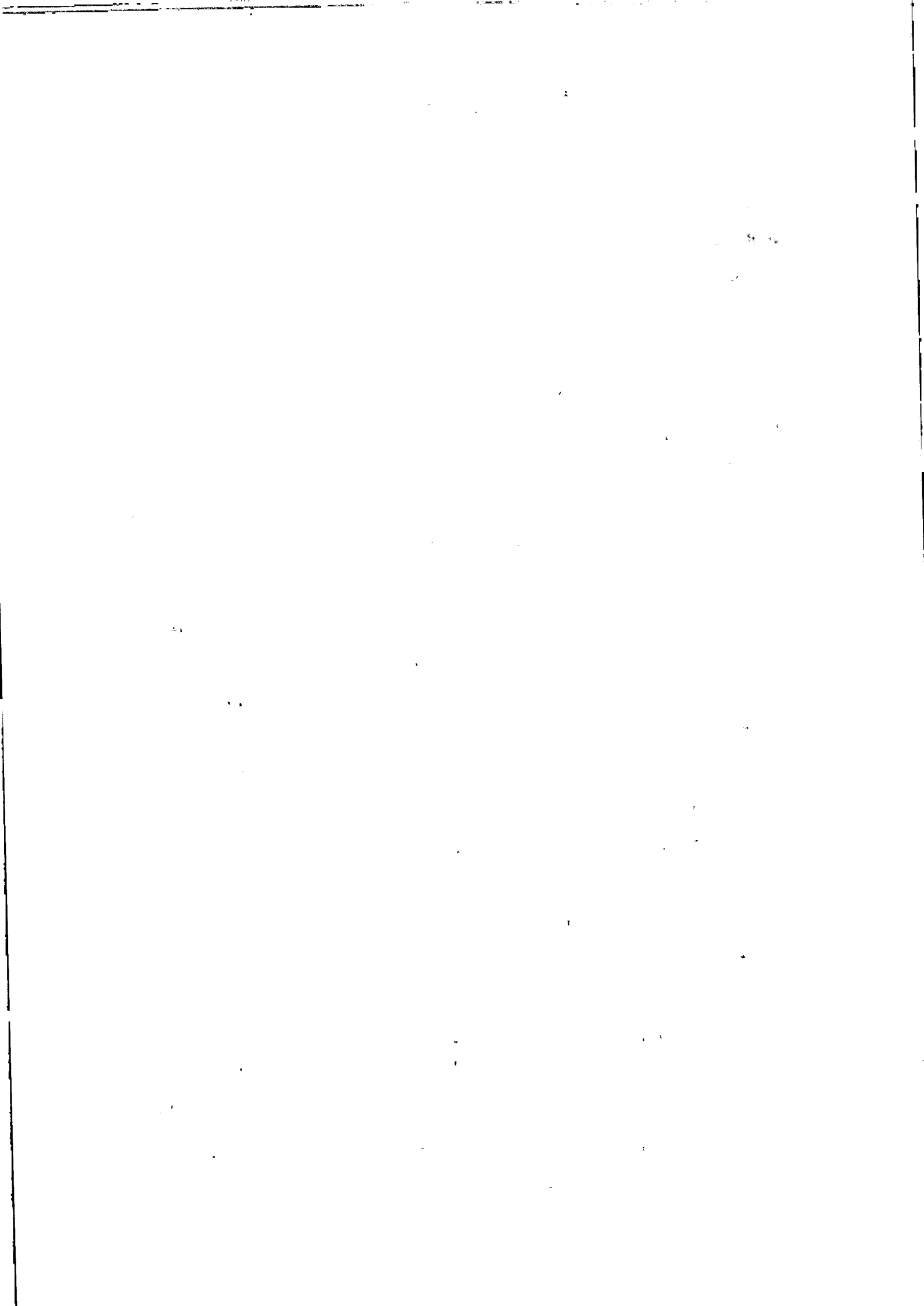
визнання не лише в правовій науці, а і в практичній освітянській діяльності. Заслуговує всілякої підтримки те, що дисертант, який протягом тривалого часу пов'язаний із практичною сферою, знайшов, з допомогою наукового керівника, вельми актуальну тему дисертаційного дослідження практичного спрямування, в якій, крім дотримання стандартних нормативних вимог, виконав на дисертаційному рівні узагальнення власних спостережень в правничій галузі.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій зумовлюється належним науковим ступенем та високим рівнем обґрунтованості висновків та результатів дисертаційного дослідження.

Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій ґрунтується на ретельному огляді наукових досліджень, в яких вивчались питання як теорії адаптації законодавства України до законодавства ЄС, так і правової природи договорів купівлі-продажу. Зміст такого огляду свідчить про обізнаність автора у напрямках наукових досліджень попередників. Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій визначаються також елементами наукової новизни та, разом з тим, використаними методами наукового пізнання відносно предмету та об'єкту власного дослідження.

Також слід окремо наголосити, що текст дисертації в повній мірі відповідає меті дослідження, яка співвідноситься із поставленими задачами, а назва роботи відповідає її змісту.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій обумовлюється належним володінням основними положеннями з договорів купівлі-продажу як в межах законодавства України так і актів soft law Європейського Союзу. На підставі аналізу вказаних актів Сергія Абросімов робить обґрунтовані висновки про доцільність перегляду правової природи договорів купівлі-продажу в частині їх змісту та форми. Більше того, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій

обумовлюється вірним орієнтуванням автора у наукових підходах щодо визначення динаміки та змісту договорів купівлі-продажу.

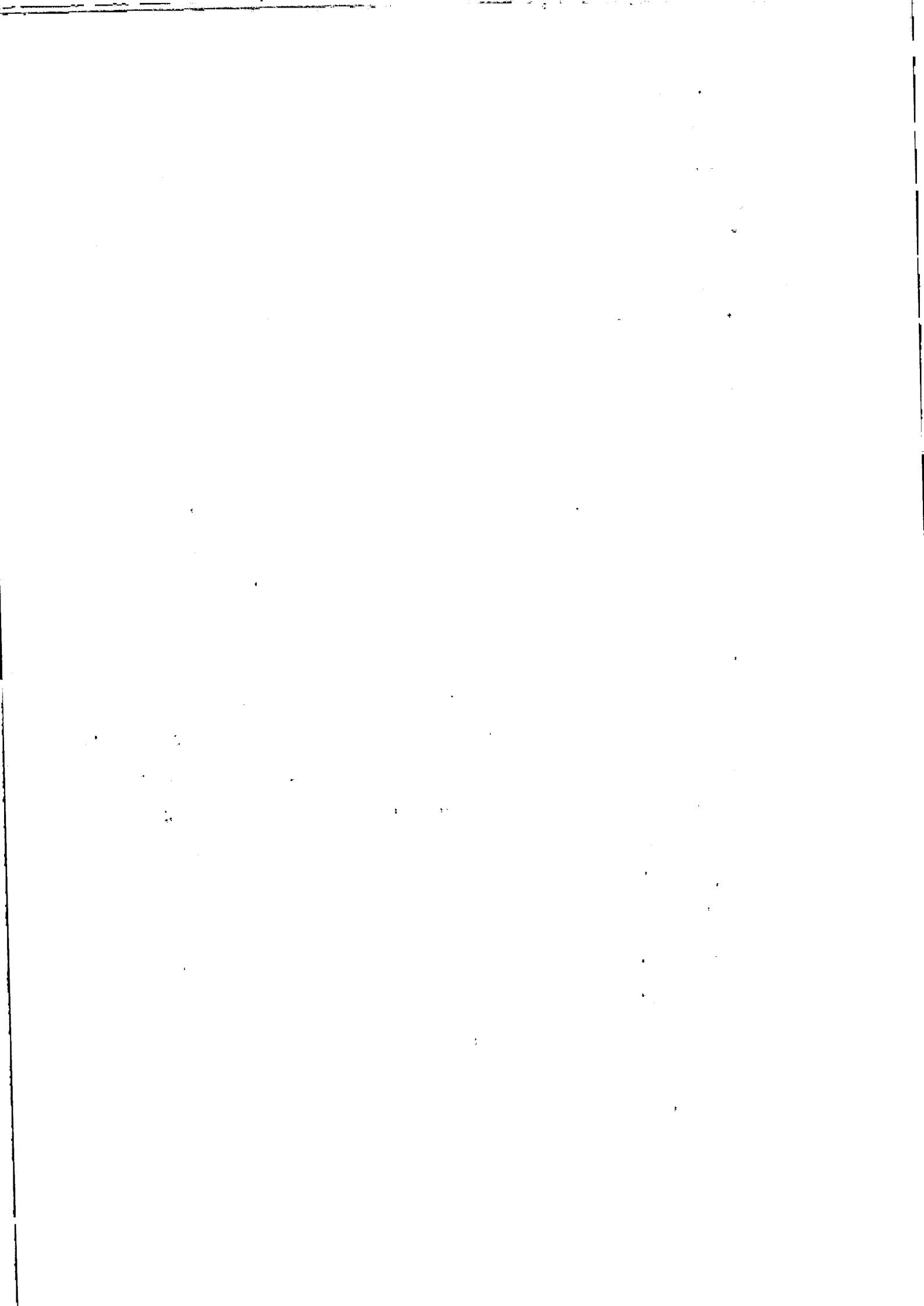
Знайомство із науковою працею Сергія Абросімова, належне використання автором наукових джерел у тексті дисертації у поєднанні з матеріалами судової практики, дозволяє прийти до висновку про відсутність у дослідженні привласнення авторства чи чужого твору науки та про відсутність випадків використання у тексті вказаної наукової роботи чужого твору чи його частини без посилання на автора.

Про ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків дослідження свідчать чисельні пропозиції автора відносно необхідності вдосконалення окремих положень цивільного законодавства України.

Достовірність та наукова новизна здобутих результатів передусім обумовлюється тим, що елементи наукової новизни дослідження повною мірою відображені у змісті дисертаційного дослідження і підтверджені ґрунтовними висновками дисертанта. Особливу увагу варто звернути на наступні теоретичні положення та висновки, сформульовані автором.

Так, офіційним опонентом позитивно оцінюється висловлена теза про необхідність планомірного та адекватного запозичення правового досвіду ЄС, зважаючи на те, що серед вимог Угоди про асоціацію України та ЄС немає вказівки на те, що національне цивільне законодавство повинно бути ідентичним із законодавством ЄС, воно має лише бути співмірним за обсягом правових гарантій і не суперечити вимогам європейського правопорядку (підрозділ 1.1). Вказана теза підкріплюється низкою змін в цивільне законодавство, в тому числі у сфері захисту прав споживачів, що згодом потребували перегляду і доопрацювання, зважаючи на те, що законодавцем не було враховано усіх особливостей регулювання, що визначаються європейським законодавцем (до прикладу, щодо інформації про товар за договорами купівлі-продажу).

Важливим також є те, що автор підкреслює послідовну політику ЄС, спрямовану на транспозицію «*aquis communautaire*» у правові системи третіх

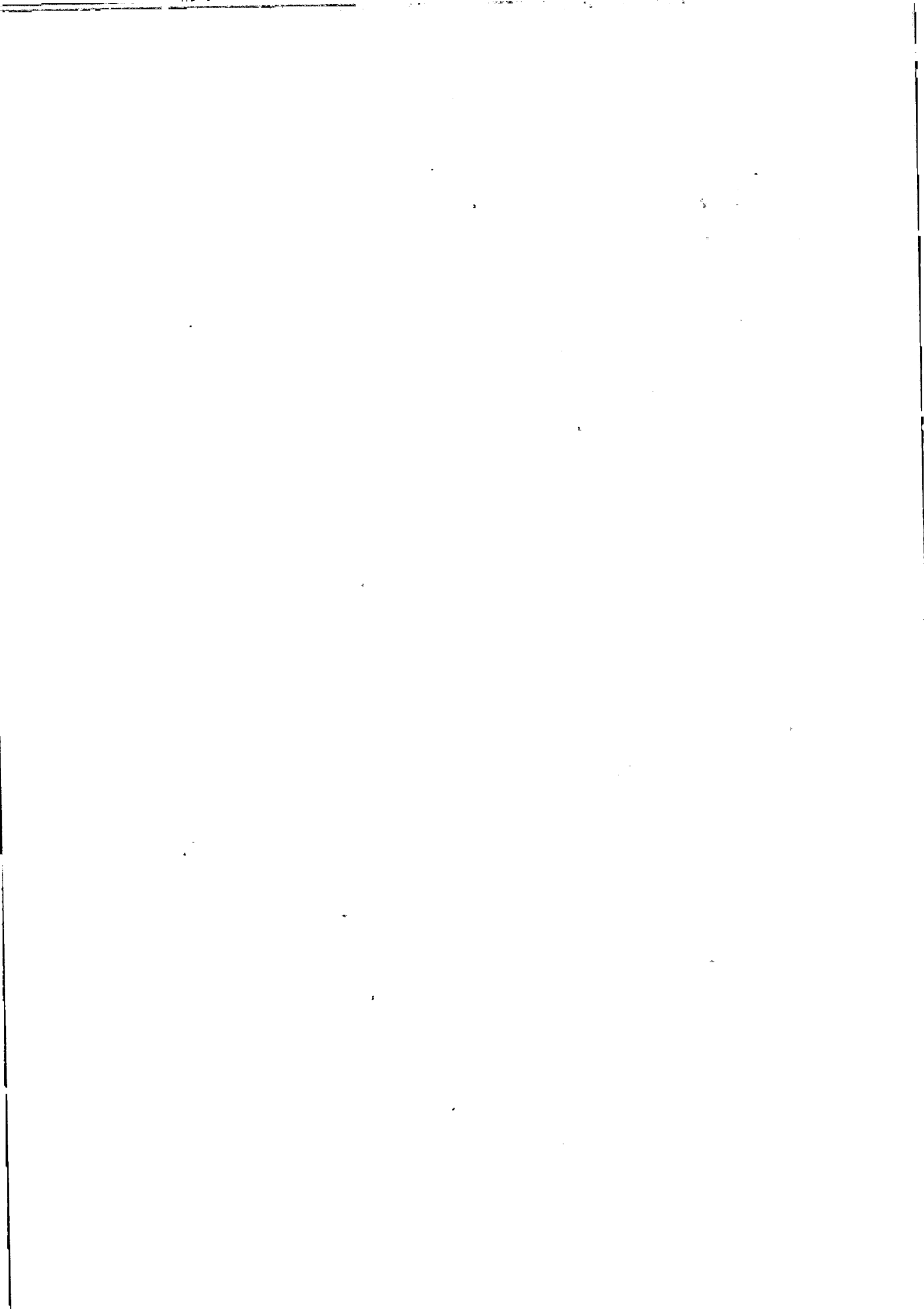

країн, якою на сьогодні є Україна, вказуючи, що в цьому контексті ЄС виступає певним ініціатором законодавчого наближення у різних сферах, зокрема у сфері купівлі-продажу, і у такий спосіб сприяє тому, щоб інші країни запозичували позитивний досвід ЄС добровільно ще до початку формальних переговорів про підготовку до їх вступу в ЄС.

Необхідно погодитись із позицією автора про те, що досліджувані ним проекти актів гармонізації договірної права хоча і не мають обов'язкової юридичної сили, вони застосовуються в нормотворчому процесі та виступають на сьогодні в якості основи для внесення можливих змін або доповнень в юридично обов'язкові правові акти ЄС. Таким чином, автор переконує, на сьогодні помітно користь і практичне застосування таких проектів, що дає всі підстави припускати, що вони в найближчому майбутньому можуть зникнути як такі, перетворившись на легалізовані кодифіковані акти чи акт наднаціонального рівня не тільки в сфері договірної права, але і в праві ЄС в принципі.

Значна увага у дисертаційному дослідженні приділяється автором пропозиціям вдосконалення чинного цивільного законодавства. Незважаючи на те, що вони не сформовані традиційно у конкретні пропозиції, що обґрунтовується переглядом змісту ЦК України в контексті рекодифікації, все ж слід погодитись із його пропозицією про доцільність встановлення розумного строку для звернення з вимогою зміни або дострокового припинення договору, де такий строк автором вказується як розумний строк з моменту, коли особа дізналась або повинна була дізнатись про настання обставин, що опосередковують право сторони за договором змінити або достроково припинити договір (підрозділ 1.3).

Зважаючи на коло наукових інтересів опонента, також окрему підтримку заслуговує дослідження автора щодо інформаційних обов'язків продавця, оскільки здебільшого в контексті купівлі-продажу чи інших видів договорів із споживачем, такі питання розглядаються через призму права споживача на інформацію про продукцію. Актуальною в цьому напрямку є

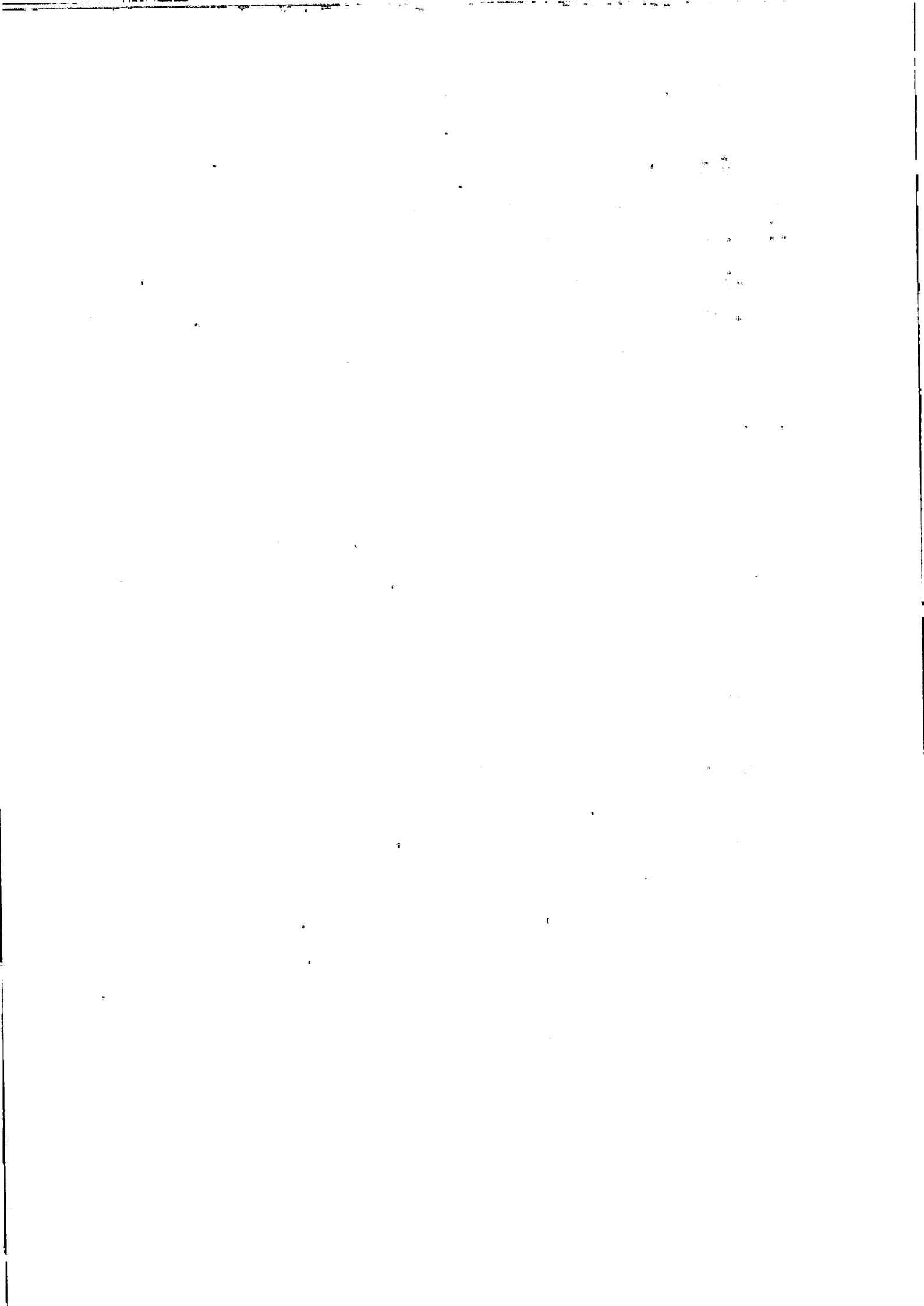
позиція автора про необхідність відмежування інформаційних обов'язків продавця за контрактами із фізичними та юридичними особами.

Важливо також відзначити, що автором приділено увагу таким аспектам динаміки договорів купівлі-продажу, які на сьогодні не врегульовані на рівні національного цивільного законодавства, що викликає однозначне схвалення. Серед іншого, такими аспектами є питання щодо особливостей прийняття товару, де Сергій Абросімов пропонує регламентувати можливість такого огляду не тільки в момент придбання, але й до моменту його передачі, в тому числі передачі, що опосередкована доставкою товару до місця покупця.

Варто також відмітити, що автор не зупиняється на класичних положеннях договорів купівлі-продажу в контексті викладу їх змісту, а акцентує увагу на тих важливих моментах, що різняться в національному законодавстві, порівняно із правом ЄС. Складність такого дослідження пояснюється тим, що автор не зупинився на одному із прикладів м'якого права ЄС у цій сфері, а намагався виявити найкращі законодавчі практики, що стосуються моменту передачі та прийняття речі.

В роботі, що рецензується, також обґрунтована доцільність законодавчої регламентації звільнення продавця від відповідальності за недоліки товарів, що пов'язані із його якістю, упакуванням, метою використання, вимогами третіх осіб, якщо в момент укладення договору покупець знав або міг знати про такі недоліки.

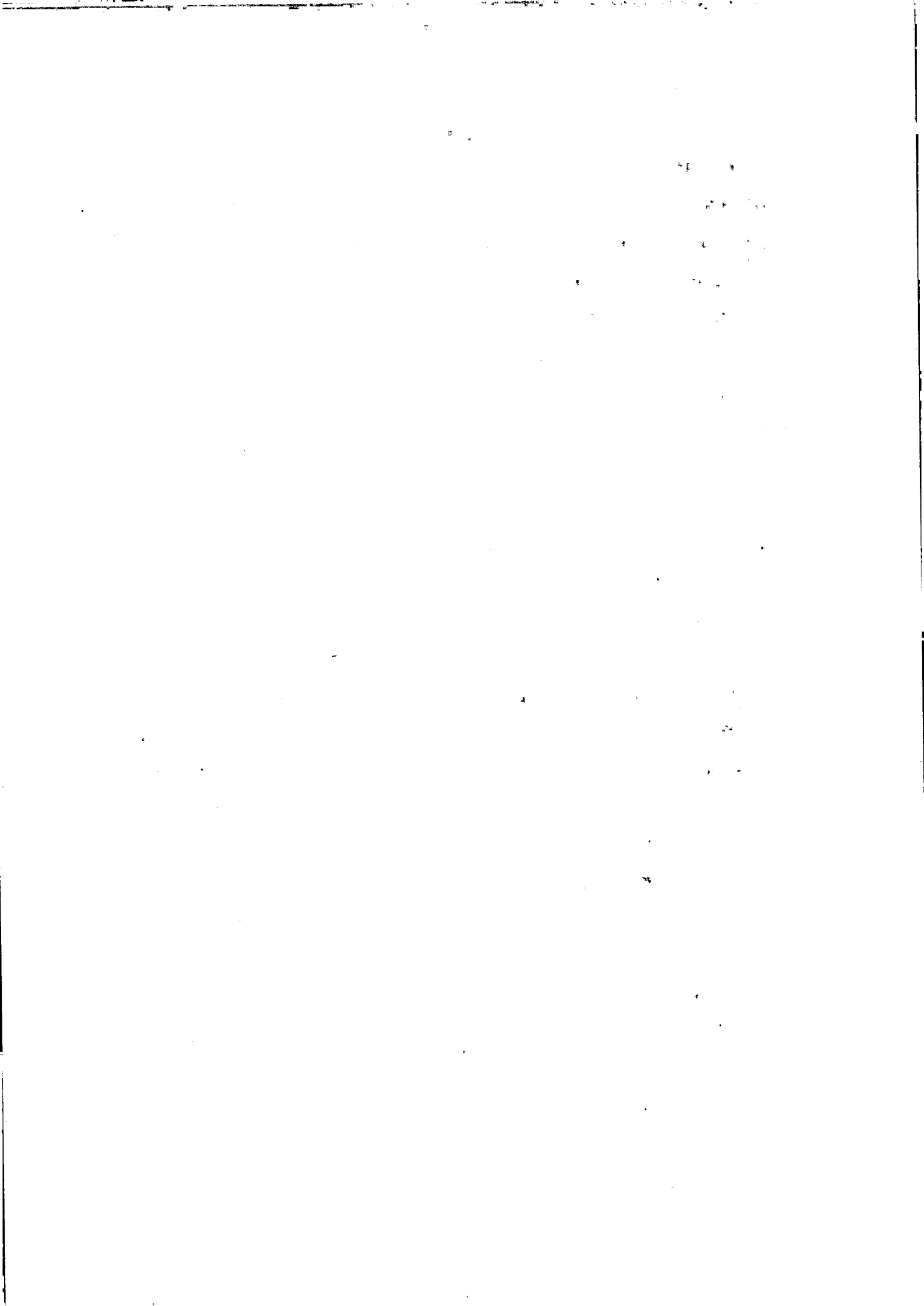
Розглядаючи доволі складні та дискусійні питання засобів захисту сторін за договорами купівлі-продажу в межах підрозділу 2.1., цікавими уявляються міркування автора в цій царині. Так, зокрема, відповідає правовим реаліям сьогодення положення дисертації про необхідність запровадження тридцятиденного строку на відмову від договору купівлі-продажу у зв'язку із невідповідністю товару отриманій про нього інформації, оскільки таке право по суті на сьогодні має лише споживач.

Також Сергій Абросімов має рацію, стверджуючи про доцільність запровадження нової для національної цивілістики конструкції вчинення іншого правочину на заміну договору купівлі-продажу у випадку прострочення передачі товару. Така правова традиція, як пояснює автор, хоч і має свої витoki з англо-американської системи права, все ж буде досить ефективним механізмом захисту прав покупця.

Дослідження захисту прав та інтересів позивача справедливо призвело здобувача до висновку про доцільність запровадження його права на відмову від договору у випадку надання нерелевантної, непридатної або неадекватної інформації про товар, якщо така невідповідність інформації буде встановлена не з вини покупця після придбання товару. Здійснити вказане право покупець може після повідомлення продавця про необхідність отримання такої інформації для нормальної експлуатації товару і відсутності відповіді продавця у встановлений строк.

Доволі цікавими також вважаємо дослідження автора щодо окремих аспектів захисту прав споживачів за договорами купівлі-продажу. До прикладу, автор наводить норми Регламенту ЄС № 593/2008 про право, застосовне до договірних зобов'язань, де вказується про критерій так званої «націленої діяльності», відповідно до якого колізійний механізм захисту споживача приводиться в дію і обмежує застосування обраного сторонами договору закону, що регулює їх відносини, стимулюючи застосування більш вигідних для споживача захисних норм права країни місця проживання споживача, якщо продавець здійснює свою діяльність або іншим чином спрямовує її на територію такої країни. Таким чином, продавець повинен заздалегідь визначити, який ступінь захисту прав передбачає законодавство місця проживання споживача, щоб договір з ним відповідав вимогам цього Закону. Продавці, які укладають договори із споживачем он-лайн, повинні нести додаткові витрати у зв'язку з необхідністю адаптувати свій веб-сайт до юридичних вимог кожної держави, на чию територію вони спрямовують свою діяльність.

Цілком виправданим уявляється висновок дисертанта про те, що розробка нових правил та вимог до соціальних мереж продавців продукції зумовлена потребами додаткового захисту споживачів, в тому числі за рахунок здебільшого транскордонного характеру таких відносин. Разом із тим, посилена увага до досліджуваних відносин передбачає потребу їх аналізу на національному рівні, особливо враховуючи факт постійного збільшення кількості онлайн-продажів через сайти з європейських країн. На жаль, національне законодавство на сьогодні не має ефективних механізмів такого захисту і визначає тільки загальні засади електронної комерції і не встановлює жодних вимог до соціальних мереж, через які можуть здійснюватися онлайн-продажі.

Дисертації притаманні і інші, не менш цікаві висновки, зроблені Сергієм Абросімовим в результаті дослідження.

У висновках до розділів та до дисертаційного дослідження в цілому дисертант чітко та повно в логічному сенсі виклав основні здобутки власного дослідження.

Повнота викладу результатів дисертаційного дослідження та наукових положень в опублікованих працях обумовлюється, перш за все, активною апробацією результатів дисертаційного дослідження у наукових публікаціях Сергія Абросімова у фахових наукових виданнях України та за її межами, в опублікованих тезах доповідей дисертанта на науково-практичних конференціях та ін. Наукові здобутки автора підтверджуються та повною мірою відображаються в його наукових публікаціях.

Дискусійні положення дисертації та зауваження щодо її змісту. Дисертаційному дослідженню, що рецензується, притаманні і деякі дискусійні положення, з якими важко чи не можливо погодитись.

По-перше, спірною уявляється позиція дисертанта щодо спрощення вимог до форми договорів з врахуванням волі сторін при укладенні таких договорів, крім випадків купівлі-продажу нерухомого майна або інших об'єктів, правочини щодо яких підлягають державній реєстрації. Вважаємо,

E
P. 2

3000
2

2. 2. 2.

2. 2.

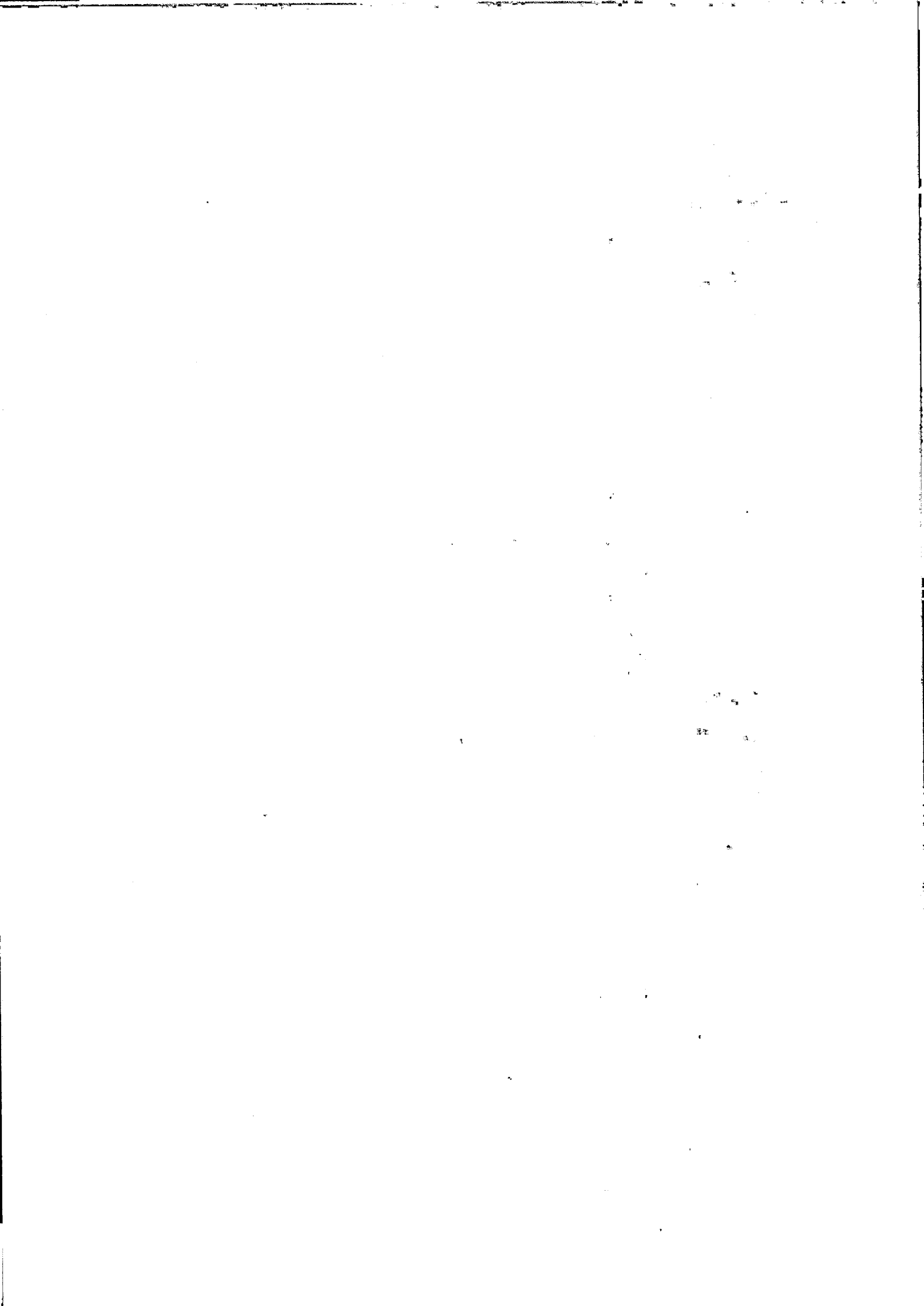
що українська правозастосовна практика, особливо що стосується суб'єктів господарювання, на сьогодні не готова до такого послаблення вимог щодо форми договорів купівлі-продажу, і вона мала б бути обмежена ймовірно певним вартісним еквівалентом, що слугуватиме додатковим механізмом захисту прав та інтересів обох сторін за такими договорами.

По-друге, потребує додаткового пояснення запропоноване автором право продавця перепродати неоплачувані покупцем товари на аукціоні з зарахуванням отриманих доходів в рахунок сплати покупної ціни у випадку, якщо товар було виготовлено для покупця в частині регламентації проведення таких аукціонів та розподілу витрат за ними.

По-третє, спірною видається позиція Сергія Абросімова щодо визначення особливостей односторонньої відмови від договору купівлі-продажу, де автор пропонує встановити, що для відмови від договору немає необхідності встановлювати факт порушення договірних умов контрагентом за договором, а достатньою є лише воля самої особи та її потреба у такому припиненні. Однак, на наше переконання, в цьому контексті досить ймовірними можуть бути зловживання з боку сторони договору, що прагне відмовитись від договору, тому варто, ймовірно, встановити обмеження для такого права, що стосуються обґрунтованості підстав такої відмови.

Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам. Вищенаведені спірні положення мають дискусійний характер і не впливають на належний рівень дисертації на здобуття наукового ступеню кандидата юридичних наук, що рецензується. Спірність окремих положень, про які мова йде вище, притаманна будь-якій творчій роботі, зокрема науковій роботі, представленої на здобуття наукового ступеню кандидата наук із зазначеного напрямку дослідження. Тому автору пропонується в подальшому здійснити творчий пошук науково-аргументованих відповідей на висловлені запитання та спірні положення даної роботи.

Зміст дисертації в повній мірі відповідає змісту автореферату.

Дисертаційне дослідження Сергія Абросімова «Адаптація цивільного законодавства України про договори купівлі-продажу до законодавства ЄС», котре подано на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук і автореферат дисертації за змістом, обсягом, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням та оформленням відповідають вимогам пунктів 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами).

На підставі викладеного вважаю, що здобувач вказаного наукового ступеня, Абросімов Сергій Анатолійович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

Офіційний опонент:
кандидат юридичних наук
помічник прокурора
Господарського суду
Хмельницької області

DK

Денис КІВЕЛЮК

Справжність підпису Ківелюка Д.А. засвідчую.
Головний спеціаліст служби управління персоналом
Господарського суду Хмельницької області

Олена СМІШКО

